



# VIRKSOMME INGREDIENSER I UNGEINDSATSER

— en analyse af mønstre  
på tværs af 14 indsatser til unge

**Virksomme ingredienser i ungeindsatser**  
- en analyse af mønstre på tværs af 14 indsatser til unge

**Udgiver:** En Vej til Alle – Et partnerskab for unges fremtid  
[www.envejtilalle.dk](http://www.envejtilalle.dk)

Publikationen er skrevet af sekretariatet En Vej til Alle. Teamet har bestået af partner Dorte Bukdahl og konsulent Ellen Sønderris Pedersen fra Mobilize Strategy Consulting, vicedirektør Anna Møllerup og konsulent Mathias Hulgaard Kristensen fra SUS Social Udviklingscenter og Robin Vickery fra Fjerde Sektor Rådgivning.

Der er tale om en redigering og forkortelse af publikationen "Virkningsfulde ingredienser i ungeindsatser", som En Vej til Alle udarbejdede i juni 2022. Se QR-kode på bagsiden.

**Copyright:** © 2023

**Design:** Maja Bundgaard Hjorth | [bundgaard.studio](http://bundgaard.studio)  
**Tryk:** Stibo



# KNAP 50.000 UNGE STÅR UDEN JOB ELLER UDDANNELSE

## 14 lovende ungeindsatser hjælper unge med at finde deres vej i livet

Der er brug for at nytænke velfærdssamfundets rammer til unge. Knap 50.000 unge i alderen 15-24 år er hverken undervejs eller færdige med en ungdomsuddannelse og er samtidigt uden job.

I denne mini-bog præsenterer vi 14 lovende indsatser på ungeområdet i Danmark, som arbejder med dette problem, og som har hjulpet unge med at finde en vej, som bringer dem tættere på uddannelse og job, og som de unge selv oplever virkningsfuld.

Sammen med de unge og med fagfolk fra de 14 indsatser har vi ledt efter mønstre på tværs af indsatserne. Vi bruger begrebet "virkningsfulde ingredienser" om de mønstre, som er centrale for at indsatserne skaber positive forandringer for de unge.

Mini-bogens formål er at formidle de centrale ingredienser, så de kan inspirere beslutningstagere og praktikere på området. Den bygger videre på En Vej til Alles analyse fra 2022, "Virkningsfulde ingredienser i ungeindsatser", som blev udarbejdet som en del af et indspil til Reformkommissionen.

### Valg af ungeindsatser til analysen

Indsatserne er primært udvalgt, fordi deres evalueringer har vist, at de kan bane vej til arbejde og uddannelse for unge. Evalueringerne har været af forskellig karakter, men har typisk bestået af både kvalitative og kvantitative metoder.

Enkelte af indsatsene er dog udvalgt, selv om der endnu ikke forelægger en færdig evaluering. Her har det været afgørende, at de på forskellig vis er gået nye inspirerende veje, der har flugtet med aktuelle tendenser på tværs af beskæftigelses- og socialområdet. Udvælgelsen er her sket mere subjektivt med udgangspunkt i en faglig vurdering fra udviklingssekretariatet i En Vej til Alle.

Udvælgelseskriteriet er således noget anderledes end når forskere gennemfører en klassisk metaanalyse af evaluerede indsatser på et område, og det er vigtigt at understrege, at udvælgelsen på ingen måde er udtømmende.

Følgende organisationer/indsatser indgår som cases og har bidraget med indsigter i interviews og workshop:



KLAR TIL  
START

PLAY

PRAK  
SÅ FIKS DETTE, SÅ GÅR DET

ASPIRANTERNE  
SÅ FIKS DETTE, SÅ GÅR DET

KBH+  
ASKOVFONDEN



reconnect



Herning  
Kommune

Esbjerg  
Kommune

MIND YOUR OWN  
BUSINESS



NETWORK

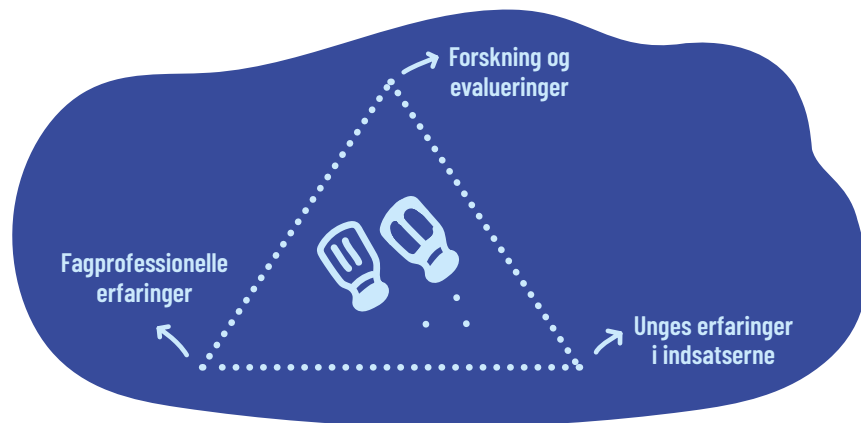
## Hvordan udledes ingredienserne?

Ingredienserne er udledt som en analytisk øvelse, hvor der identificeres mønstre på tværs af indsatser.

Datagrundlaget er interview med fagpersoner og unge knyttet til indsatserne samt gennemgang af evalueringer og rapporter.

Hovedparten af ingredienserne er blevet formuleret i en tværgående workshop med deltagelse af unge og fagprofessionelle fra indsatserne.

Formuleringen af ingredienserne er derudover blevet kvalificeret i en række faglige fora, og vi har inddraget yderligere forskningsviden, der understøtter de enkelte ingredienser.



Datagrundlag for mønstergenkendelse på tværs af indsatser

LYTTE TIL  
DEN  
ENKELTE



Billede udvalgt af unge på workshop for at illustrere vigtigheden af at fagpersoner lytter til den enkelte

## Byggesten til at udvikle nye indsatser

Vi håber, at vi med mini-bogen kan give inspiration til andre job og uddannelsesrettede ungeindsatser. Ingredienserne er udledt på tværs af offentlige organisationer og civilsamfundsorganisationer. Vi håber derfor, de inspirerer til at udvikle yderligere aktiviteter i og på tværs af begge sektorer. De 9 ingredienser kan ses som byggesten, der fleksibelt kan bruges, når nye indsatser skal designes.

Ingredienserne vil ikke alle være lige relevante i alle sammenhænge. De kan fungere som en slags tjekliste, hvor man for hver ingrediens kan overveje, hvordan man kan indarbejde den i egen indsats på en god måde med de ressourcer, som man har til rådighed.

Ingredienserne er ligesom udvælgelsen af indsatserne heller ikke udtømmende. Der kan være mange andre elementer og kilder til inspiration. Vi opfordrer til at bruge ingredienserne som en kreativ værktøjskasse, der kan bane vejen for udvikling og videreudvikling af lokale indsatser, hvor at de 9 ingredienser kan bruges som et fundament af viden og inspiration, der sætter gang i kreativitet og nytænkning.



## Hvordan omsættes ingredienser til nye indsatser nye steder?

Vi er bevidste om, at det kan være en lang og svær proces, at få ingredienserne oversat og omsat lokalt.

En social indsats med gode resultater et konkret sted er ikke en 'dime', der på "plug and play"-vis kan sættes ind i en ny kontekst. Det samme gælder for ingredienserne. Håbet fra vores side er, at ingredienserne kan være et sted at starte, og at de kan bruges til at sætte retning for arbejdet. Men de bør omsættes i den nye kontekst – sammen med de medarbejdere, samarbejdspartnere og borgere, som findes lige netop der. Nye indsatser og tiltag vil altid kræve en inddragende lokal proces: Det nye skal skabes i konteksten af det kommunale landskab, kulturen, borgersammensætningen, det lokale civilsamfund og erhvervsliv hvis muligt.

Vi har tre opmærksomheder, når ingredienser skal omsættes i nye indsatser – baseret på vores egne erfaringer med lokale omstillings- og udviklingsprocesser samt de mange kvalificerende dialoger med mange forskelligartede aktører i forbindelse med arbejdet i En Vej til Alle:

- ➔ **Lokal kapacitet:** At udvikle nye indsatser kræver lokal kapacitet til at drive udviklingsprocesser og til at mobilisere de relevante aktører til at være med.
- ➔ **Frisættelse og refleksiv praksis:** Det kræver ledere, som kan slippe kontrol, og som gør det trygt at begå fejl undervejs. Og det kræver opbygning af rammer for en refleksiv praksis blandt frontmedarbejderne, hvor de kan dele deres tvivl, fejl og de gode historier om unge, der kommer godt videre.
- ➔ **Ressourcer:** De tilgængelige ressourcer til indsatsen i form af fx økonomi, årsværk og lokaler bør afvejes og indsatsen formes derefter. I den forbindelse kan man også øve sig i at få øje på nye og ukendte ressourcer – ud over dem, der findes i de offentlige systemer: Er der (andre) perspektivrige civilsamfundsindsatser lokalt man kan samarbejde med? Kan man række ud til lokale virksomhedsnetværk, fonde m.fl. ?



# De 9 ingredienser

## 1 At lade lyst og interesser vise retning

Unge egen motivation får lov at vise vej. Indsatser bygger videre på unges interesse, passion, hobby eller personlige projekt. Nogle gange skal drømmen have lov at gro ud af konkrete erfaringer og oplevelser.



## 2 At være en del af et hold

Unge er en del af et hold, en gruppe, et fællesskab. Der er en styrke i at finde ud af, at andre unge også tumler med tanker og problemer, der ligner ens egne, og i at man kan spejle sig i hinandens erfaringer – både erfaringer med livet og med job og uddannelse.



## 3 At mødes om at gøre noget sammen (fælles tredje)

Indsatser har aktiviteter og arbejdsopgaver som et omdrejningspunkt. At samles om et fælles tredje er ofte en god ramme om fællesskabet. Det er en vej til at få etableret gode dialoger mellem unge og mellem unge og fagfolk – imens aktiviteterne foregår. Det kan fx være madlavning, idræt, kunst, kultur eller naturen.



## 4 At bane vejen til andre fællesskaber (brobygning)

Måltrettet brobygning ud i almene fællesskaber. Fx idrætslivet, kulturlivet, forskellige former for job – eller brobygning tilbage til skolen. Det er en kerneopgave at opdyrke samarbejder med de aktører, der brobygges til.



## 5 At bidrage til noget ægte

Man foretager sig noget ægte, som betyder noget og ikke føles "pseudo". Det, man gør sammen, betyder også noget for fællesskabet – kun hvis alle er med, kan man løse opgaven godt. Det kan fx være at afholde events eller at udføre et stykke arbejde andre betaler for.



## 6 At have nogen at spejle sig i (rollemodeller)

Der er mennesker, man kan lære noget af, som inspirerer, viser interesse og omsorg og viser mulige veje i livet. Rollemodellerne kan fx være fagprofessionelle i indsatserne eller frivillige fra civilsamfundet, mentorer på virksomheder m.fl. Mennesker, der har kompetencer, som de unge bliver inspireret af – fagligt eller menneskeligt. Rollemodeller kan også være andre unge.



## 7 At blive skubbet tilpas i den rigtige retning

Unge bliver anerkendt lige præcis dér, hvor de befinder sig, og har tid og rum til at finde deres egen vej uden et stort pres fra omverdenen. Samtidig bliver unge understøttet i positiv udvikling og forandring. De er omgivet af voksne, som tror på dem og har forventninger til dem.



## 8 At have en arbejdsidentitet

Unge får erfaringer med at varetage et arbejde og indgå i et fællesskab på en arbejdsplads. Det kan være et fuldtidsarbejde, et flexjob eller et fritidsjob. Og det kan være i en praktik i skolen eller via jobcenteret. At have et arbejde kan have stor betydning for ens identitet som menneske. Hvilken historie har man om sig selv, når man snakker med andre? Hvilke drømme om fremtiden vokser ud af denne identitet?



## 9 At være til nytte og hjælpe andre

Unge går fra at modtage omsorg til at hjælpe andre og være til nytte. Fx ved at indgå i arbejdsfællesskaber, ved at unge selv bliver frivillige, eller de efter noget tid i en indsats får mulighed for at være en rollemodel i forhold til nye unge i indsatsen.





# 1

## At lade lyst og interesser vise retning

En central ingrediens på tværs af indsatserne er, at de formår at bygge på de unges interesse, passion, hobby eller personlige projekt. Indsatserne har fokus på det, som de unge er optaget af nu og her. Dette kan ses i modsætning til, at de unge ofte oplever, at jobcentrene har fokus på langsigtet abstrakt mål om job og uddannelse.

De unge giver udtryk for, at netop dette afsæt i en egen drift og muligheden for at finde sin egen passion har været afgørende for, at de har fundet en vej videre i livet.

Det er centralt, at medarbejdere er gode til at gribe de unges interesser, og at de har frihedsgrader til at

gå med i den retning, de unge efterspørger. En vigtig nuance er, at det ikke nødvendigvis er tilstrækkeligt blot at spørge de unge, hvor interessen eller drømmen ligger. Drømmen skal måske først have lov til at gro ud af konkrete erfaringer, aktiviteter og oplevelser.

Det forudsætter, at der etableres et ærligt, transparent samarbejde og en god relation mellem den unge og fagpersonen, hvor man sammen kan udforske mulighederne, uden at man ender med blot at opstille falske drømme, som man ikke reelt kan forfølge sammen.

**”Jeg ved, jeg er kreativ. Jeg ved, jeg er flittig. Jeg ved, jeg er god til eventkoordinering, til at tegne, til at producere film. Det anede jeg ikke, før jeg startede her.”** Ung fra Aspiranterne

Billede udvalgt af unge på workshop for at illustrere vigtigheden af at fokusere på motivation hos den enkelte.



### CASE:

## Fra stilstand til bevægelse til kurs hos Aspiranterne

Hos Aspiranterne i Helsingør ser man kunst og kultur som identitetsskabende. Det er her man bliver klogere på sig selv og det samfund, man er en del af. Aspiranterne oplever, at de unge ofte er i en tilstand af "stilstand", når de påbegynder indsatsens 24-ugers-forløb. Her er det uoverkommeligt at overskue andet end daglig mental overlevelse. For at løfte blikket mod destinationer for fremtiden, må de unge først opleve at være i bevægelse og nå "et brugbart personligt refleksionsniveau". De kreative processer og samtaler i Aspiranterne er med til at skabe denne bevægelse og hjælpe de unge mod en ny livskurs – en kurs, der ofte fører til en begyndende arbejdsidentitet.



### CASE:

## Herning Kommune er en af partnerkommunerne i CUBB, og arbejder på løbende forbedring af mødet med borgeren.

I Herning Kommune styrkes frontlinjearbejdet ved systematiske refleksioner og udvikling af borgerinddragelse i hverdagen, og konkret i projektet Unge Fællesskabs-budgetter, samt samskabelse med omgivelserne, f.eks. et tæt samspil med FCM-Samfund om helhedsorienteret personlig udvikling.

I Ungevejledningen går bostøtte og anden social indsats hånd i hånd med uddannelsesvejledning og beskæftigelsesindsats, for at sikre at flere unge opnår livsmestring, job og uddannelse. Trods snævre regelsæt og nationale jobmåls benchmarks, giver det både politisk og administrativt mening at arbejde med den unges lyst, bredere interesser og aktuelle behov, i delmål og retning, for at fremme ejerskab og motivation.

**Forskningsmæssigt fundament** →

Ingrediens nummer 1 baserer sig bl.a. på Selvbestemmelsesteorien, der peger på tre basale psykologiske behov, som skal være til stede for at motivere til udvikling: selvbestemmelse, kompetence og samhørighed. Endvidere er CUBB-forskningspartnerskabet et vigtigt fundament.



# 2

## At være en del af et hold

De unge giver udtryk for, at det er afgørende, at man oplever sig som en del af en gruppe, et hold – et fællesskab, og at være blandt andre, som man har tillid til. Der er en styrke i at finde ud af, at andre unge tumler med tanker og problemer, der ligner éns egne. Det giver mod, når man kan spejle sig i hinandens erfaringer.

De unge fremhæver, at fællesskabet kan være en forudsætning for, at man tør kaste sig ud i nye ting. Man oplever at være i en gruppe, man har tillid til, og at gruppen opleves som et trygt sted.

Fleere af ungeindsatserne, arbejder målrettet med at fremme dette fællesskab blandt de unge. Og unge fremhæver dette som en vigtig tilføjelse til de mange individuelle indsatser, der findes i jobcenteret – fx samtaler og cv-kurser.

Samtidig er der stor forskel på, hvor meget den enkelte unge kan overskue at være en del af fællesskabet, hvilket indsatserne skal kunne rumme. Unge, der længe ikke har været en del af et fællesskab, har ofte brug for at få tillært sig kompetencer til at indgå i sociale relationer og være en del af et hold. Hvordan taler man til hinanden? Hvordan tager man hensyn til hinanden i et samarbejde? Hvordan kan man hjælpe hinanden? Det er kompetencer, som de unge har brug for, hvis de skal gennemføre en uddannelse eller indgå i et arbejdsfællesskab.

Fleere af ungeindsatserne fremhæver, at de er inspirerede af den engelske entreprenør Hillary Cottam og hendes organisation Participles tilgang, der ofte betegnes Relationel Velfærd.

**“ Det er fællesskabet, der får mig afsted om morgenen. ”**

Ung i Vindmøllen

**“ Det bedste ved FRAK er, at vi både hygger os og arbejder. ”**

Ung FRAK'er

### CASE:

## Relationel velfærd i Vindmøllen

I Vindmøllen har man udviklet en ny type jobcenter med direkte inspiration fra tilgangen i Relationel Velfærd. Udgangspunktet er, at tillidsfulde relationer er en afgørende forandringskraft i arbejdet med unge, der har mistet motivationen og troen på forandring, og som sidder fast som 'modtagere' af offentlige indsatser. Fokus er på relationerne mellem de unge og på møderne mellem dem. De unge i Vindmøllen gør ting sammen og de unge snakker sammen. Her kan de spejle sig i hinanden og hinandens erfaringer med at mestre hverdagen, et arbejde eller en uddannelse.

### CASE:

## I FRAK arbejder unge i hold – fællesskabet motiverer dem til at møde op

I FRAK arbejder unge i fritidsjob i hold af unge. FRAK fortæller, at det ofte er vennerne på holdet, der motiverer de unge til at møde op – så gør det ikke så meget hvilke konkrete opgaver, der skal løses på dagen. De unge i FRAK har arbejdstøj med logo. Arbejdstøjet er både med til at understøtte fællesskabsfølelsen og arbejdsidentiteten (ingrediens nr. 8).

**Forskningsmæssigt fundament** →

Indsatsernes fokus på fællesskab understøttes af forskning inden for mange forskellige fagfelter, der peger på betydningen af fællesskaber, når mennesker skal trives og udvikle sig. Denne betydning ses bl.a. inden for forskning i tilhør (belonging), hvor der peges på koblingen mellem individets følelse af at høre til og ønsket om at være en del af et fællesskab.







# 3

## At mødes om at gøre noget sammen (fælles tredje)

Mange af ungeindsatserne er kendetegnet ved, at de har en særlig type aktiviteter som et omdrejningspunkt – man kan kalde det et **fælles tredje**. Både unge og fagprofessionelle fremhæver, at når man samles om et fælles tredje, så styrkes fællesskabet, og man kan etablere gode dialoger med hinanden.

De konkrete aktiviteter er forskellige. I Højskole Uden Mure er det måltidet og madlavning. Hos Aspiranterne og KBH+ Askovfonden arbejder de med kunst og kultur. I FRAK er det konkrete arbejdsopgaver, som vedligeholdelse af grønne områder og produktion af

sodavand. Hos Mind Your Own Business skaber drenge mikrovirksomheder. I PLAY er der særligt fokus på aktivitetspædagogik.

Det fælles tredje hjælper fagfolk og unge til at være sammen på en autentisk måde. Her er der noget ydre, et fælles anliggende, som alle er optaget af, og som de er optaget af sammen. Også den fælles arbejdsproces er en mulighed for kreativ udfoldelse og skaben, som beriger livet hos dem, der deltager og bringer dem tættere sammen.

**” Maden samler virkelig folk. Selv om man ikke kan lide at lave mad er der et stort fællesskab om, at vi samles og laver noget sammen. ”**

Ung fra Højskole Uden Mure



CASE:

## I Højskole Uden Mure er Mad og Måltider en drivkraft og et fagligt sigte

Højskole Uden Mure er et tilbud til unge mellem 15 og 25 år, som ikke er i uddannelse eller beskæftigelse. Her er køkkenet rammen og maden midlet til at arbejde med livsmestring, struktur, fællesskab og madfaglighed. Unge bliver en del af et forpligtende fællesskab, hvor der er plads til og brug for den enkelte. I køkkenet er der brug for alle hænder, og alle funktioner er vigtige for at få det hele til at spille sammen. Aktiviteterne peger samtidigt ind i uddannelses- og beskæftigelsesvej i fødevarerbranchen eller andre brancher.

CASE:

## Aktivitetspædagogik som fagligt grundlag i PLAY

PLAY arbejder med børn og unge, der typisk har store udfordringer med mistrivsel, psykisk sårbarhed, kriminalitet eller skolefravær. I PLAY arbejder alle trænerne med aktivitetspædagogik, fordi aktiviteterne er en vej til at finde motivation hos de unge. For at finde ind til motivationen søges der efter, hvad den enkelte godt kan lide, er god til og interesserer sig for. Det motiverer, og det sætter fokus på, hvad man kan frem for, hvad man ikke kan.

**Forskningsmæssigt fundament →**

Det fælles tredje indgår som et element i flere forskellige forsknings-traditioner. Det er et vigtigt element i **aktivitetspædagogikken**, som PLAY er inspireret af. Det er også et element i forskning i **mesterlære og praksislæring**.



# 4

## At bane vejen til andre fællesskaber (brobygning)

Mange af ungeindsatserne er kendetegnet ved at arbejde målrettet med brobygning ud i almene fællesskaber. De ser det som en kerneopgave at skabe mulighed for, at de unge bliver en del af fællesskaber i idrætslivet eller kulturlivet. Og de hjælper unge ind på arbejdspladser eller tilbage til skolen.

Målrettet brobygning indebærer, at indsatserne er til stede derude, hvor det sker. Kontaktpersoners og mentorers rolle bliver derfor at støtte den unge i det miljø, som de forsøger at blive en del af – og at hjælpe miljøerne med at blive gode til at inkludere de unge.

Det betyder, at mange af indsatserne rent fysisk placerer sig i arenaer, der i sig selv fremmer brobygning. Hos Vindmøllen i Esbjerg har man rykket de traditionelle jobcenteraktiviteter ud af de almindelige rammer og placeret dem i en tidligere efterskole som også huser det lokale kultur- og medborgerhus Platformen og iværksættermiljøet Riggen. Hos Aspiranterne bor

man på Kulturværftet – sammen med kommunens kulturinstitutioner.

Indsatserne lægger mange kræfter i at opdyrke netværk, der kan være en vej videre for unge. Det kan handle om de fagprofessionelles eget netværk – eller måske deres netværks netværk.

De unge giver selv udtryk for, at det kan være ret afgørende, om den enkelte fagprofessionelle har et netværk, som kan aktiveres i forhold til at forfølge bestemte mål og drømme. De giver ligeledes udtryk for et ønske om at kunne tilvælge aktører, der kan give **kvalificeret modspil** på, hvordan man kan forfølge egne mål og drømme. De ønsker ikke blot at få en kontaktperson eller et behandlingsforløb – de ønsker at samarbejde med aktører, der kan hjælpe dem videre, og som har en faglighed og et netværk indenfor de brancher og interesseområder, som de brænder for.

**“ Vi er lykkedes med at skabe et sted, hvor der er rart at være. Men vi skal også huske at hjælpe folk videre. ”**

*Steffen Rasmussen, grundlægger af Fundamentet*

### CASE:

## Aspiranterne bringer det udvidede netværk i spil

Hos Aspiranterne arbejder de aktivt med at opdyrke nye netværk for at sikre en god brobygning for deres kursister på 24-ugers forløb. Deres erfaring er, at jobcenterets netværk ofte ikke er særligt stærkt – dette gælder særligt i den kreative branche. Det kan indskrænke muligheden for at finde netop den kreative løsning, der kan være afgørende for den unge. Aspiranterne beskriver et forløb, hvor en ung man fik afslag i jobcenteret på at kunne komme i praktik som bådebygger fordi jobkonsulenten mente, at det var for svært. Men hos Aspiranterne fik man via facebookopslag arrangeret en sådan praktikplads.

### CASE:

## Reconnect – brobygning til job på virksomheder

Reconnect tager afsæt i en evidensbaseret beskæftigelsesmetode kaldet 'Individuel planlagt job med støtte' (IPS), som traditionelt retter sig mod voksne med svære psykiske lidelser, og som har vist gode resultater.

Hos Reconnect har indsatsen fokus på, at den enkelte konsulent opbygger relationer til arbejdsgivere i lokalsamfundet og er opsøgende ift. arbejdsgivere med afsæt i de unges præferencer og valg. De unge støttes i jobsøgningen og gives fastholdelsesstøtte, når de er i jobbet.



**Forskning i brobygning** →

Forskningsmæssigt bygger denne ingrediens dels på forskning indenfor social kapital, hvor betydningen af at opbygge et netværk bliver peget på som bl.a. essentielt for menneskers mobilitet. Og dels på forskning i kulturel praksis, såsom Bourdieu-inspirerede undersøgelser, der peger på betydningen af at oversætte og lære kulturelle koder når man skal indgå i nye kulturelle sammenhænge.



# 5

## At bidrage til noget ægte

Både unge og fagfolk i indsatserne fremhæver vigtigheden af, at det man foretager sig skal "være noget ægte". Det handler om at være en del af noget, hvor der stilles krav, og at arbejdet efterspørges af andre.

Mange af indsatserne er på forskellig vis bygget op således, at de unge oplever at være en del af en ægte produktion, service eller iværksætteropgave. Det, der karakteriserer flere af indsatserne, er, at der er nogle, der forventer noget af arbejdet. Disse forventninger giver et positivt drive og en oplevelse af, at kvalitet og faglighed betyder noget.

At være en del noget "ægte", kan også indebære et ønske om at deltage i hele arbejdsprocessen – fra

beslutning, planlægning og udførelse til, at man oplever andres værdsættelse af, at opgaven er løst eller produktet modtages. Det er netop det, der kendetegner både sodavandsproduktionen hos FRAK, måltiderne hos Højskole Uden Mure og iværksætterprocessen hos Mind Your Own Business.

I jobcentrene har der over de seneste år været et paradigmeskifte væk fra praktikker og henimod job og småjob med løn. Mange borgere oplever, at det er mere meningsfuldt og værdigt at komme i job med en månedlig løncheck frem for praktikker, som ofte bliver oplevet som pseudo. Samtidigt er det værd at huske, at praktikker kan være en god måde at afsøge interesser og motivation hos unge.



### CASE:

## Madevents i Højskole Uden Mure

I Højskole Uden Mure bygger aktiviteterne i køkkenet op til små og større events, hvor der skal serveres mad eller afholdes workshops for gæster. Her oplever de unge, at de er med til at skabe noget, der har betydning for andre, og de motiveres og vokser i takt med det ansvar, de får. Rolleskiftet fra at tage imod hjælp til at være dem, der giver noget til andre, har stor betydning for de unges progression.

### CASE:

## FRAK udfører arbejde, som kunderne vil betale for

I FRAK arbejder de unge med arbejdsopgaver, som kunder gerne vil betale for. Det kan være bygning af plantekasser, at vedligeholde grønne områder eller at producere en sodavand, der sælges til supermarkeder og cafeer. De unge får også erfaring med Nem-ID, skat, mv., som gør dem kompetente til det næste job.

### CASE:

## Mind Your Own Business

I Mind Your Own Business skal de unge opbygge deres egne mikrovirksomheder. De lærer at lave forretningsplaner, opbygge en organisation, styre økonomien og lave marketing – og de samarbejder med frivillige fra civilsamfundet og eksperter fra erhvervslivet – fx fagpersoner fra Boston Consulting Group, der hjælper de unge med deres forretningsplaner.

**Forskning, der understøtter at gøre noget ægte →**

Betydningen af 'at bidrage til noget ægte' er det man indenfor forskellige grene af arbejdslivsforskningen har afsøgt, som betydningen af, hvad der skaber et meningsfuldt arbejdsliv. Forskningen peger generelt på at det meningsfulde opstår når man 'i et fællesskab med andre bruger sig selv til at yde et bidrag til mennesker, der har brug for det.' (Ravn, 2008). Denne ingrediens er bredt funderet på forståelsen af arbejde som identitets-skabende, men tager samtidig afsæt i at meningen med arbejde rækker ud over individuel selvudvikling eller økonomisk vækst.



# 6

## At have nogen at spejle sig i (rollemodeller)

Mange af indsatserne fremhæver, at rollemodeller er vigtige i deres arbejde. Rollemodeller er folk, som de unge oplever, at de kan lære noget af, som inspirerer dem og som viser mulige veje i livet, som de unge måske også selv kan tage.

Rollemodellerne kan være de fagprofessionelle, der har faglige og menneskelige kompetencer, som de unge bliver inspireret af. Det vil typisk være folk, som – udover deres erhvervsfaglige baggrund – har særlige evner i forhold til at være nærværende og lytte til unge. Det kan være kokken i Højskole Uden Mure, træneren i PLAY eller mentoren i Lær for Livet. Det kan også være den gode skolelærer.

Det er karakteristisk for indsatserne, at man er villig til at gå langt for at finde de personer, der kan udgøre faglige rollemodeller. Mange arbejder ambitiøst med at opbygge et netværk af fagfolk, som man kan koble de unge til. Hvis en ung drømmer om at blive bådebygger, så må man finde en bådebygger.

Rollemodellerne er også andre unge. Det er typisk unge med erfaring fra indsatsen, som bliver ansat eller bliver frivillig og dermed bliver en rollemodel for nye unge, der kommer til.

**” En mentor er lidt som en blanding af en lærer og en mor eller far. En person, der er der for at hjælpe dig og støtte dig. ”**

Ung i Lær for Livet

**” Jeg så op til de ældre i FRAK. De viste os, hvordan man skulle arbejde. Nu vil jeg være en rollemodel for kvarterets unge. ”**

Ung FRAK'er

### CASE:

## Lær for Livet – mentorer bliver rollemodeller for anbragte og udsatte børn og unge

Lær for Livet er en organisation der styrker børn og unge i udsatte positioners læring og livsduelighed. Alle børn og unge i Lær for Livet tilknyttes en frivillig mentor, som følger dem. Den frivillige mentor bidrager til, at barnet eller den unge bliver motiveret og støttet i på sigt at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Mentorordningen i Lær for Livet giver børnene og de unge muligheder for at opbygge og fastholde en kontinuerlig voksenrelation – der kan åbne op for børnene og de unges oplevelses-verden og bidrage med nye perspektiver; som kan støtte dem fagligt og personligt på vejen mod en ungdomsuddannelse.

### CASE:

## Rollemodeller i Mind Your Own Business

I Mind Your Own Business samarbejder unge drenge både med frivillige venture-piloter fra civilsamfundet og med erhvervspartnerne fra erhvervslivet, når de skal opbygge deres mikrovirksomheder. Samarbejdet giver drengene en bevidsthed om egne ressourcer, og en tro på at de kan noget.

Drengene oplever også venturepiloter og erhvervspartnerne fra mange forskellige faglige brancher – hvilket inspirerer dem i både deres uddannelsesvalg og karrierevalg.

**Forskningsmæssigt fundament →**

Forskning viser, at en længerevarende og stabil relation til en voksen kan have afgørende betydning for udsatte børn og unges trivsel og succes i uddannelsessystemet. En værdifuld voksenrelation er positiv, styrkende og berigende for børn og unge, som gennem den voksnes interesse, engagement og støtte får mulighed for at udvikle sig.



# 7

## At blive skubbet tilpas i den rigtige retning

Det er karakteristisk for indsatserne, at de skal balancere mellem på den ene side at mindske det pres, som mange unge oplever i skolen og i jobcenteret ved at give tid og rum til at finde sin egen vej, og på den anden side understøtte deres udvikling ved at have positive forventninger til de unge og give dem et "tilpas" skub i ryggen.

Hos Aspiranterne taler de om behovet for "elasticitet", når man skal tilpasse indsatsen til de enkelte unge og deres "dagsform". Elasticitet kommer i spil ved at have fleksible dagsplaner, mulighed for at omforme opgaver og udvide den tid, som bruges på en opgave.

Når det er særligt centralt i indsatserne at finde denne balance, så kan det også være udtryk for det, der i ungdomsforskningen betegnes som "ny udsathed" blandt unge. Det er sårbare unge, som oplever at være i en præstationskultur, som er presset af de forventninger, som sociale medier, forældre, skolen og øvrige omgivelser har til dem.

At kunne skubbe unge tilpas i den rigtige retning kræver frihedsgrader til de fagprofessionelle, så de fleksibelt kan indrette en indsats håndholdt til den enkelte unge – og så de i arbejdsfællesskabet hjælper hinanden med at finde de rette balancer i hjælpen.

**"Jeg har fået meget mere mod til at springe ud i tingene, fordi der er den rummelighed. Jeg har været meget nervøs for at fremlægge og fortælle. Og nu står jeg foran 30-40 mennesker og fortæller. Der er altid én, som har vores ryg. Der er én som griber én – og det gør, at man tør at hoppe ud i ting. "**

*Ung fra Højskole Uden Mure*

CASE:

## Udviklende Relationer i KBH+ er et fundament for det tilpasse skub

Hos KBH+ Askovfonden bruges de 5 elementer i metoden Udviklende Relationer som rammen for, hvornår der skal udfordres, støttes, vises omsorg, muligheder og medindflydelse. De unge kan bruge elementerne som sprog for, hvornår der skal skrues op og ned for udfordringerne – og medarbejderne skærper gennem elementerne bevidstheden om, hvornår der er behov for at udfordre mere eller mindre og hvorfor.

CASE:

## Fundamentet har skabt en HF, hvor der er god tid, mentorstøtte og fokus på fællesskab

HF-Fundamentet er et tilbud til unge med angst og andre svære problematikker. Her er der god tid, et trygt fællesskab og støtte. De unge har tre år til at gennemføre uddannelsen i stedet for to. De unge får også tilknyttet en frivillig studiementor, som kan hjælpe både med personlige og faglige udfordringer og som følger de unge gennem deres uddannelsesforløb. De får også adgang til de øvrige aktiviteter og fællesskaber, som Fundamentet tilbyder – træning, terapi, massage, foredrag, fællesspisning mv. Samtidigt er man ambitiøse. Der sigtes mod, at de unge får deres HF-eksamen. De unge, der starter på uddannelsen, er sårbare, men målet er, at de forlader HF-Fundamentet med en oplevelse af at være ressourcestærke.





# 8

## At have en arbejdsidentitet

En arbejdsidentitet handler om at se sig selv som én, der kan varetage et arbejde og indgå i et fællesskab på en arbejdsplads. Det at have et arbejde kan have stor betydning for ens identitet som menneske og det giver adgang til fællesskaber, hvor man er sammen med andre og har mulighed for at spejle sig i hinandens liv og oplevelser.

For nogle unge kommer denne identitet ikke af sig selv. Måske er de vokset op med en mor og en far på kontanthjælp, og har ikke haft dem at spejle sig i. Måske har ingen af deres venner en drøm om at komme i arbejde. Og måske har de aldrig oplevet at have hverken et fritidsjob eller et rigtigt job.

Fleere af indsatserne arbejder med at skabe en arbejdsidentitet hos de unge ved at give dem specifikke oplevelser af at kunne noget – og dermed give dem en ny indsigt i sig selv. Når de unge løser konkrete opgaver i indsatserne, får de succesoplevelser. Der kan her ske et vigtigt skift i deres selvopfattelse fra "en der ikke duer til noget" til en, der er kompetent.

Det sker når unge i KLAR TIL START oplever, at de kompetent kan varetage konkrete jobfunktioner hos virksomhederne. Og det sker i Mind Your Own Business, når drengene oplever, at de lykkes med at skabe en rigtig virksomhed, der kan tjene penge.



### CASE:

## I NExTWORK styrkes arbejdsidentiteten ved at unge spejler sig i andre unges erfaringer

I NExTWORK, som bl.a. er implementeret i Roskilde Kommune, arbejder man med at opbygge unge lediges arbejdsidentitet. I indsatsen kommer de unge hurtigt ud i praktik i en virksomhed, som de selv har valgt. De får således hurtigt konkrete arbejds erfaringer. Et vigtigt element ved siden af praktikken er "ungenetværket", hvor de unge i indsatsen mødes og drøfter deres arbejds erfaringer. Ved at blive set af virksomheden og andre unge, som en der kan bidrage i både ungenetværket og på arbejdspladsen, opbygger den unge sin arbejdsidentitet. Det er en vigtig pointe, at fokus i netværket er på arbejds erfaringerne – og ikke de unges eventuelle sociale problemer eller diagnoser.

NExTWORK bygger på i alt 3 centrale principper. "Arbejdsidentitet" er det ene. De to andre er "Mange til mange" (forskellige netværk, hvor de unge møder hinanden, hvor virksomhederne møder hinanden og hvor unge møder virksomhederne) og "Magtskifte" (fokus på at give de unge beslutningskraft over deres eget forløb).

### CASE:

## Hos KLAR TIL START styrkes jobidentiteten ved at give de unge jobgaranti

I KLAR TIL START, som fokuserer på unge med autisme og lignende udfordringer, er de unge kandidater i forløb i private virksomheder. De er garanteret ansættelse, når de har gennemført forløbet, hvilket gør, at kandidaterne fra starten får en følelse af at høre til og være accepteret. Dermed opbygges en stærk arbejdsidentitet. Kandidaterne har ofte nederlag med i bagagen, men oplever igennem forløbet, at de har kompetencer, der kan bruges i virksomheden. De kan være en del af arbejdsstyrken og yde på lige fod med kollegerne. Fastholdelsesgraden i KLAR TIL START er høj: 96% af kandidaterne er stadig ansat efter 10 år.

**Forskningsmæssigt fundament** →

Arbejdsidentitet kan knyttes til socialkonstruktivistiske og narrativt funderede teorier. Socialkonstruktivismen ser menneskers identitet som konstrueret af samfundets diskurser. Med begrebet identitet følger en interesse for, hvordan mennesker livet igennem bliver til i samspil med andre mennesker i den kultur og de kontekster og relationer, som de befinder sig i.



# 9

## At være til nytte og hjælpe andre

Mange unge, der er en del af ungeindsatser, oplever at være omgivet af en lang række fagprofessionelle, der gerne vil hjælpe dem. Men den gode vilje og støtte kan nogle gange bidrage til de unges klienttørelse og fratage dem evnen til at være handlende i eget liv.

Flere af indsatserne arbejder bevidst med at vende rollen om, så unge går fra at modtage omsorg til at hjælpe andre og være til nytte. Det er bl.a. det der sker, når unge indgår i arbejdsfællesskaber, når unge selv bliver frivillige eller når de efter noget tid i en indsats får en rolle i forhold til de nye i indsatsen.

Når de unge deltager i arbejdsfællesskaber, giver det dem ikke alene muligheden for at producere noget – det giver også mulighed for at skabe noget. Den kreative proces opleves ofte som tilfredsstillende og meningsfuld.

Mange af de unge kommer desværre med en bagage fra bl.a. folkeskolen, hvor de ikke har oplevet, at lærerne troede på dem – og hvor de derfor aldrig har fået mulighed for at indtræde i rollen som ”kompetent”.

**” Det er første gang jeg føler, jeg kan blive brugt til noget og ikke bare er hende den dumme. ”**

*Ung fra Aspiranterne*

**” Jeg vågner hver morgen og kommer hjem og føler, at jeg har gjort min pligt. Det giver en følelse af, at jeg har udrettet noget, og jeg føler, at jeg er til nytte. Før var jeg irriteret over ikke at have noget at lave. Jeg følte mig nærmest i vejen. ”**

*Ung i KLAR TIL START*

CASE:

## PLAY – hjælpsomhed i skolen

Hos PLAY er begrebet hjælpsomhed blevet et kernebegreb i udviklingen af det social-pædagogiske arbejde. Når PLAY samarbejder med elever og lærere i skolen, så er det et vigtigt mål, at børn og unge får roller i fællesskabet, hvor de oplever at være til hjælp. Det kan fx være, at en ung laver en aktivitet for de andre i frikvarteret. Det kan også være, at en af de unge får ansvar for at hjælpe en elev i gang, der har været ude af klassen nogle timer.

I PLAY handler begrebet hjælpsomhed også om, hvordan man som træner bringer sig spil, så man reelt er til hjælp. Og hvordan man bliver god til at efterspørge hjælp. Ligeledes handler det om hvordan man aktiverer hele netværket omkring et barn eller en ung. ”It takes a village to raise a child”. Så hvordan aktiverer man ”landsbyen”? Hvordan kan forældre, bedsteforældre og andre om den unge blive involveret? Og hvordan gør vi hjælpen konkret og brugbar?

CASE:

## Ungegarantien i Hjørring Kommune – fokus på udsyn, indsigt og kompetencer

Med Ungegarantien vil man i Hjørring Kommune sikre, at alle unge finder sin egen ”positive destination”, dvs. at de unge bliver afklarede om egne ønsker, behov og evner i forhold til hvilken uddannelse og / eller job, der kan realisere deres drøm om det gode liv. Der arbejdes med tre værdimæssige strategiske mål: Udsyn og impulser udefra, der fremmer refleksion, inspiration og drømmen om ’mit gode liv’. Indsigt i egne kompetencer og mulige veje, der fører til realiseringen af drømmen om ’mit gode liv’. Og opdage og udvikle sine potentialer og opnå de nødvendige kompetencer for at kunne realisere drømmen om ’mit gode liv’. Særligt Ungegarantiens fokus på kompetencer knytter sig til ingrediens nr. 9.

**Forskningsmæssigt fundament →**

**– selvbestemmelsesteoriens tredje ben: samhörighed**

Ingrediens 9 kan også ses i sammenhæng med det tredje element i Selvbestemmelsesteorien – hvor oplevelsen af kompetence er et basalt psykologisk behov hos mennesker. At opleve sig kompetent handler om at have viden og troen på, at man er i stand til at udføre en given handling. Og dette hænger igen tæt sammen med oplevelsen af at være i stand til at skabe noget og oplevelsen af at bidrage.







envejtilalle.dk



Indspil



Temaer på tværs af fortællinger  
fra 49 unge



Ungefortællinger



Analyse af virksomme ingredienser  
i ungeindsatser

